

Kultuuriministri määruse „COVID- 19 puhangust tingitud erakorraline abi kultuuri- ja spordivaldkonnale“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Kultuuriministri määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) reguleerib COVID-19 puhangust tingitud erakorralise abi andmist valdkondlikele organisatsioonidele nende põhitegevusega seotud kulude ja eesolevate möödapääsmatute kulude, mille katmiseks planeeritud tulud on oluliselt vähenenud, kompenseerimiseks. Riigi 2020. aasta lisaeelarvega on nähtud ette rahalised vahendid eriolukorraga kaasnevate COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi ja sellest tuleneva eriolukorra mõju leevendamiseks.

Kultuuri- ja spordivaldkonna abipaketi suurus on ühtekokku 25 miljonit eurot, millega Kultuuriministeerium soovib tagada kultuuriorganisatsioonide jätkusuutlikkust. Lisaeelarvega püütakse katta nende möödapääsmatuid kulusid ning toetada lisaks vabakutselisi loovisikuid, treenereid ja rahvakultuurikollektiivide juhte. Pakett jaguneb kaheks: kultuuri- ja spordivaldkonnas tegutsevate füüsiliste isikute toimetuleku toetamine (kogumaht 5,2 mln eurot) ning kultuuri- ja spordivaldkonnas ära jäänud sündmuste ning organisatsioonide juba tehtud kulude ja eesolevate möödapääsmatute püsikulude kompenseerimine (kogumaht 19,8 mln eurot).

Eelnõuga luuakse mehhanism organisatsioonide tõendatud kriisikahjude kompenseerimiseks. Täpsemad tingimused on välja töötatud sõltuvalt sektori spetsiifikast ja kahjude esialgselt prognoositud ulatusest. Antud meetmest saavad toetust nii riiklik, munitsipaal- kui ka erasektor.

Toetuse andmise üldtingimused on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 28. aprilli 2020. a määrusega nr 31 „COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi ja sellest tuleneva eriolukorra mõju leevendamiseks ette nähtud toetusmeetmete üldtingimused“. Eelnõu on seotud Euroopa Komisjoni teatisega „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“ (ELT C 91 I, 20.03.2020, lk 1–9, muudetud ELT C 112 I, 4.04.2020, lk 1–9) (edaspidi *ajutine raamistik*).

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kultuuriministeeriumi õigus- ja varahaldusosakonna juhataja Merle Põld (e-post merle.pold@kul.ee, telefon 628 2347) ja õigusnõunik Kadri Kilvet (e-post kadri.kilvet@kul.ee, telefon 628 2224), kes tegid ka eelnõu juriidilise ekspertiisi, Kultuuriministeeriumi finantsosakonna juhataja Merju Künnapuu (e-post merju.kynnapuu@kul.ee, telefon 628 2269) ning eelnõu väljatöötamise oli kaasatud Kultuuriministeeriumi kunstide osakond, spordiosakond ja kultuuriväärtuste osakond oma sisunõunike kaudu.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 6 peatükist ja 15 paragrahvist.

1. peatükk

Üldsätted

Paragrahviga 1 kehtestatakse eelnõu reguleerimis- ja kohaldamisala.

Lõike 1 kohaselt kehtestatakse eelnõuga COVID-19 puhangust tingitud erakorralise abi tingimused valdkondlike organisatsioonide põhitegevusega seotud kulude, mille katmiseks planeeritud tulud on oluliselt vähenenud, kompenseerimiseks. Eelnõuga nähakse ette erakorralise abi taotlemise, saamise ning vahendite kasutamise tingimused.

Lõike 2 kohaselt tuleb eelnõuga reguleerimata küsimustele kohaldada Euroopa Liidu vastavaid õigusakte, kui toetust antakse riigiabina või vähese tähtsusega abina, ja haldusmenetluse seadust. Euroopa Liidu vastavate õigusaktide all on mõeldud Euroopa Komisjoni riigiabi ajutise raamistiku reeglistikku, selle alusel toetuse andjale eraldatud riigiabi loas kehtestatud tingimusi ning teisi Eestile otsekohaldavaid õigusakte, mistõttu tuleb eelnõu kehtestamises ja toetuse andmise ülesannete täitmises juhinduda osapooltel otse neist. Haldusmenetlusele tuleb kohaldada haldusmenetluse seaduse sätteid kooskõlas eelnõus sätestatud korra ja erisustega.

Lõike 3 kohaselt ei kohaldata eelnõu taotlejatele, kellele Euroopa Komisjoni või Euroopa Kohtu otsuse alusel, millega abi on tunnustatud ebaseaduslikuks või väärkasutatuks ja ühisturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks. Nimetatud nõue tuleneb riigiabi reeglistest ning siin ei saa rakendada võimalust, et kui tagasimaksmise nõue on küll esitatud, kuid tähtaeg ei ole saabunud, võib uut toetust taotleda. Toetust ei saa, kui varasema nõude kohaselt tagasimaksmisele kuuluv toetus on tagasi maksmata, olenemata sellest, kas tähtaeg on saabunud või mitte.

Lõige 4 piirab eelnõu kohaldamist ning sätestab, et kui antakse vähese tähtsusega abi, ei tohi seda kasutada näiteks tegevuseks, mis on seotud ekspordiga kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse, täpsemalt sellisele abile, mis on vahetult seotud eksporditavate koguste, turustusvõrgu loomise ja toimimise või muude ekspordimisest tulenevate jooksvate kuludega, ning ka abile, mille tingimuseks on kodumaiste toodete kasutamine importtoodete asemel.

Lõikes 5 sätestatakse riigiabi taotlejale nõue, et ta ei tohi olla Euroopa Liidu õiguse kohaselt raskustes 31. detsembri 2019. a seisuga. Raskuses oleva ettevõtja definitsioon on toodud grupierandi määruse artikkel 2 punktis 18. Taotleja ei tohi vastata alltoodud tunnustele.

1. Kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga, välja arvatud alla kolme aasta tegutsenud väikese/keskmise suurusega ettevõtja (edaspidi *VKE*)), kes on akumulieeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieeritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poole märgitud osa- või aktsiakapitalist. Piiratud vastutusega äriühinguteks loetakse osaühing, millel on osadeks jaotatud osakapital, ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital.

2. Äriühing, välja arvatud alla kolme aasta tegutsenud *VKE*, kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kaotanud kogunenud kahjumi tõttu üle poole oma arvetel olevast kapitalist.

3. Kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele. Maksejõuetus on nähtus, mis iseloomustab ettevõtte majanduslikku seisundit, kuid ei tähenda iseenesest veel isiku pankrotti (mida reguleerib pankrotiseadus). Maksejõuetuse põhitunnus on, et võlgnik ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ning see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Maksejõuetuse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtte majandusaasta aruandest (bilansist).

4. Kui ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava. Riigid võivad anda kahte sorti riigiabi: üks on päästmisabi ja teine on restruktureerimisabi ja nende hulka ei loeta ajutise raamistiku alusel antavat abi. Neid antakse raskuses olevale ettevõttele selleks, et ta nendest raskustest välja tuua. Seda võib anda kümne aasta jooksul ühe korra. Restruktureerimisabi on ümberkorraldusabi.

5. Ettevõtja puhul, kes ei ole *VKE*, kui viimase kahe aasta jooksul: i) on ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus olnud suurem kui 7,5 ja ii) on ettevõtja EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0. Selle toetuse sihtrühmaks võivad olla vaid *VKE*d.

Lõike 6 kohaselt on toetuse andja Kultuuriministeerium. Kultuuriministeerium vastutab taotlusvooru väljakuulutamise ja koordineerimise eest ehk teavitab taotlejaid ja avalikkust toetuse saamise võimalusest, menetleb taotlust ja otsustab, kas taotlus rahuldada või mitte jne.

Paragrahviga 2 kehtestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Toetuse andmise eesmärk on COVID-19 puhangust oluliselt mõjutatud valdkondlike organisatsioonide jätkusuutlikkuse tagamine läbi ühekordse abi andmise ja toetuse andmise tulemusena on tagatud valdkondlike organisatsioonide majanduslik jätkusuutlikkus pärast COVID-19 pandeemia raugemist.

Paragrahviga 3 kehtestatakse riigiabi reeglite kohaldumine.

Lõike 1 kohaselt võib eelnõu alusel toetuse andmine kvalifitseeruda riigiabiks konkurentsiseaduse § 30 lõike 1 mõistes või vähese tähtsusega abiks konkurentsiseaduse § 33 lõike 1 tähenduses. Konkurentsiseaduse § 30 lõige 1 sätestab, et riigiabiks loetakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud abi. Riigiabi konkreetset definitsiooni Euroopa Liidu toimimise leping ei anna, kuid artikli 107 lõike 1 järgi on riigiabi igasugune liikmesriigi või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kui võrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust. Vähese tähtsusega abi hinnatakse samade kriteeriumide alusel kui riigiabi. Kõikide taotluste puhul hindab toetuse andja iga taotluse puhul eraldi, kas toetus loetakse riigiabiks, vähese tähtsusega abiks või mitte.

Lõikes 2 sätestatakse riigiabi andmisel järgitavad õiguslikud alused ning antakse viited vastavatele regulatsioonidele.

Lõike 3 kohaselt peab toetuse andja kontrollima enne riigiabi andmist, et kogu avaliku sektori toetus ühele taotlejale riigiabi ajutise raamistiku alusel ei ületaks 800 000 eurot. Kontrolli tehakse Riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist.

Lõikes 4 sätestatakse, et vähese tähtsusega abi andmisel tuleb muuhulgas jälgida, et ühele ettevõtjale (taotlejale) antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei ületaks mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul 200 000 eurot. Kogusumma all mõeldakse kogu riigipoolset toetust kokku. Kui vähese tähtsusega abina kvalifitseeruvat toetust taotletakse suuremas summas, kui taotleja on õigustatud saama, vähendab toetuse andja taotleja nõusolekul toetuse summat kuni vähese tähtsusega abi ülemmäärani.

Lõike 5 kohaselt loetakse vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel üheks ettevõtjaks kõik sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud VTA määruse artikli 2 lõike 2 kohaselt. Artikli 2 lõike 2 kohaselt hõlmab „üks ettevõtja“ kõik ettevõtted, mille vahel on vähemalt üks järgmistest tunnustest:

- 1) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenamust;
- 2) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht-, või järelevalveorgani liikmetest;
- 3) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
- 4) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike häälteenamust.

Üheks ettevõtjaks peetakse ka ettevõtteid, mis on eelmainitud punktides 1–4 kirjeldatud suhtes ühe või enama muu ettevõtte kaudu. Vähese tähtsusega abi maksimaalse määra väljaselgitamisel vaadeldakse ettevõtete seoseid riigipõhiselt. Euroopa Komisjon on „ühe ettevõtja“ mõiste sisustamisel lähtunud asjaolust, et konkurentsieeskirjade kohaldamisel on ettevõtja igasugune majandustegevusega tegelev üksus, olenemata tema õiguslikust seisundist ja rahastamisviisist ning Euroopa Liidu Kohus on otsustanud, et kõiki sama üksuse (õiguslikult või faktiliselt) kontrollitavaid üksusi tuleks käsitleda ühe ettevõtjana.

Lisaks võetakse toetuse andmisel arvesse VTA määruse artiklis 5 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreeglid. See tähendab, et üldise, põllumajandusliku ja kalamajandusliku vähese tähtsusega abi summad ei tohi kokku ületada 200

000 eurot kolmeks majandusaastaks. Nimetatud kumuleerumisreegleid on arvesse võetud ka riigiabi ja vähese tähtsusega abi registoris, mis tähendab, et sealt nähtub, millist liiki ja kui palju vähese tähtsusega abi on ettevõtjale antud.

2. peatükk

Nõuded taotlejale ja taotlusele ning toetuse taotlemine

Paragrahviga 4 kehtestatakse nõuded taotlejale.

Lõikes 1 kehtestatakse subjektide ring, kellele toetus on suunatud.

Lõikes 2 kehtestatakse täpsustavad nõuded taotlejale.

Punkti 1 kohaselt kontrollitakse, et taotleja suhtes ei ole välja kuulutatud pankrotti, ta ei ole likvideerimisel ega sundlõpetamisel. Teavet pankroti, likvideerimise ja sundlõpetamise menetluse kohta saab äriregistrist, samuti väljaandest Ametlikud Teadaanded.

Punkti 2 kohaselt peab taotleja 2019. a majandustegevusest laekunud tulu ja erasektori toetus kokku moodustama vähemalt 10% kogutuludest, kuid mitte vähem kui 5000 eurot. Omatulu osakaalu arvutamisel kogutuludest ei võeta arvesse ühekordseid sihtotstarbelisi eraldisi, remondi- ja investeeringutoetusi. Sektori eripärasid arvestades, ei kehtestata nõuet filmivaldkonna taotlejale, välja arvatud eelnõu § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevustoetuse saajad. Lisaks tehakse eelnõu § 4 lõikega 3 erand kunstivaldkonna taotlejale. Tema 2019. a majandustegevusest laekunud tulu ja erasektori toetus kokku peab moodustama vähemalt 5% kogutuludest. Samuti ei kohaldu kunstivaldkonna taotlejale 5000 euro nõue.

Punktis 3 sätestatakse, et taotlejal ei tohi olla ajatamata maksu- või maksevõlga riigile seisuga 12. märtsi 2020. Kui taotlejal on maksu- ja maksevõlad, mis ei ole ajatatud, ei ole nimetatud nõue täidetud. Maksu- ja maksevõla puudumisega arvestamise eesmärk on toetada taotlejat, kellel ei ole tekkinud riigi ees rahalist võlga enne Vabariigi Valitsuse poolt eriolukorra välja kuulutamist.

Punktis 4 sätestatakse, et taotlejal ei tohi olla äriregistrile majandusaasta aruande esitamise võlga kui see on kohane arvestades taotleja õiguslikku vormi.

Punktides 5 – 12 kehtestatakse taotlejatele erinevaid nõudeid valdkondade lõikes. Nõuded valdkondadele on erinevad lähtudes valdkondade spetsiifikast, tehtud prognoosidest ning meetme eelarve jagunemisest valdkondade vahel. Nõudeid ei kohaldata eelnõu § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevustoetuse saajatele.

Punktis 5 sätestatakse nõue muuseumivaldkonna taotlejale. Muuseumivaldkonna taotleja peab vastama muuseumiseaduse § 2 lõikes 1 toodud mõistele ja peab olema esitanud Statistikaametile 2019. a kohta aruande „Muuseum“.

Punktis 6 sätestatakse nõuded teatrivaldkonna taotlejale, kes peab olema esitanud repertuaaristatistika andmeid 2018. a või 2019. a kohta hiljemalt 1. mail 2020. a statistikabaasi statistika.teater.ee, kelleks peab olema etendusasutus, millel on avalikult kättesaadav repertuaari ülevaade, sealhulgas lavastuste tutvustused koos loomingulise meeskonna nimekirjaga, regulaarne etendustegevus ja avalikult kättesaadav mängukava ning loominguline ja tehniline meeskond, kes saab oma tegevuse eest tasu. Nõuete kaudu soovitakse suunata toetus professionaalsetele etendusasutustele, mitte harrastusteatriatele.

Punktis 7 sätestatakse nõue, et muusikavaldkonna taotlejaks saab olla taotleja, kes on saanud 2020. a toetust taotlusvoorust „Muusikakollektiivid ja kontserdikorraldajad“ või „Muusikafestivalid ja suursündmused“ või „Helilooming ja muusikaalased väljaanded“ või „Muusikakonkursid“ või „Eesti kultuur maailmas“. Nõuet ei kohaldata eelnõu § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud taotlejatele. Nõude mõte seisneb selles, et toetust saavad taotleda kõik juriidilised isikud, kes on saanud nimetatud taotlusvoorudest projektitoetust 2020. aasta muusikavaldkonnaga seotud tegevuste läbiviimiseks.

Punktis 8 sätestatakse, et muusikavaldkonna taotleja, kes ei ole saanud toetust seletuskirja eelmises punktis kirjeldatud taotlusvoorudest, kuid kes tegutseb kontserdikorraldaja, muusikakollektiivi või

esitajana, peab olema tegutsenud kontserdikorraldajana, muusikakollektiivina või esitajana vähemalt kolm viimast aastat.

Eelnõu kontekstis käsitletakse avaliku kontserdina iseseisvat muusikasündmust esitajate poolt autorlusega muusikateoste ettekandmiseks, mille info on avalikustatud lisaks korraldaja tegevusi kajastavatele veebikanalitele, sealhulgas koduleht või sotsiaalmeedia, ka teistes avalikes infokanalites ja piletimüük on avatud kõigile huvilistele.

Eelnõu kontekstis käsitletakse kontserdikorraldajana juriidilist isikut ja füüsilisest isikust ettevõtjat, kes on kolmel viimasel aastal regulaarselt korraldanud muusikateoste autorite ning esitajate loomingu avalikke esitusi muusikalavastuste või kontsertide formaadis, millest on teavitatud avalikkust ja millele on müüdud pileteid, samuti moodustab kontserdikorraldaja müügitulu valdavalt piletimüük avalikele kontsertidele ja avaliku kontserdiga seotud reklaamimüük. Kontserdikorraldaja määratluse alla kuuluvad ka regulaarselt toimuvate muusikafestivalide korraldajad.

Eelnõu kontekstis käsitletakse muusikakollektiivi ja esitajana juriidilist isikut ning füüsilisest isikust ettevõtjat, kes on viimasel kolmel aastal andnud püsikoosseisuna või sooloesinejana regulaarselt avalikke kontserte avaliku kontserdi tähenduses. Muusikakollektiivi iseloomustab püsiv koosseis ja avalikult kättesaadav tutvustus, avalike kontsertide info ning muusikanäited. Esitajal on lisaks eelnimetatule avalikult kättesaadav informatsioon loominguliste partnerite ja koostööpartnerite kohta, näiteks erinevad loomingulised kollektiivid, kontserdikorraldajad, agentuur või mänezment.

Punktis 9 sätestatakse, et muusikavaldkonna tugiteenuse pakkuja, kes ei ole saanud toetust seletuskirja punktis 7 kirjeldatud taotlusvoorudest, peab olema tegutsenud kontserdikorraldajatele, muusikakollektiividele ja esitajatele tugiteenuste pakkujana vähemalt kolm viimast aastat. Tugiteenustena käsitletakse eelnõu kontekstis eelpool nimetatud sihtrühmale helindamisteenuse pakkumist, stuudiorendi teenust, agentuuri ja mänezmendi teenust ning muusikakirjastamise teenust.

Avaliku kontserdipaigana käsitletakse eelnõu raames juriidilisi isikuid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid, kes haldavad rentnikuna või omanikuna elava muusika esituseks sobilikke siseruume, kus on viimasel kolmel aastal toimunud regulaarne kontserditegevus. Tallinnas või Tartus tegutsevas avalikus kontserdipaigas korraldatakse vähemalt 30 avalikku kontserti, mille tingimused lähtuvad eelnõus toodud avaliku kontserdi mõistest. Tallinnast või Tartust väljaspool tegutsevates avalikes kontserdipaikades korraldatakse vähemalt kümme avalikku kontserti. Avalik kontserdipaik peab pakkuma kontserdikorraldajale, muusikakollektiivile ja esitajale avalikuks kontserdiks vajalikke tugiteenuseid nagu muusika avalikuks esituseks sobivat heli- ja valgustehnikat ja tehnilist teenindust, saaliteenindust, piletimüüki, turvateenust, nõuetekohaseid sanitaartingimusi. Avaliku kontserdipaigana ei käsitleta eelnõu kontekstis etendusasutusi ja kohalikule omavalitsusele kuuluvaid kontserdipaiku.

Lisaks ei kohaldata punkti 8 ja 9 kohaselt eelnõu nendele muusikavaldkonna juriidilistele isikutele ja füüsilisest isikutest ettevõtjatele, kelle põhitegevus ei ole seotud kontserdikorralduse või elava muusika esitusega, sealhulgas nendele, kes pakuvad majutus- ja toitlustusteenust, reklaamiagentuuri, suhtekorralduse ja teabevahetuse teenust, samuti üritusturunduse teenust ning vaba aja veetmise teenust, mille sisu on seotud valdavalt salvestatud muusika esitusega.

Punkti 10 kohaselt toetatakse meetmega disainerite mikro- ja väikeettevõtteid, isetootvaid disainereid, kelle elatusallikas on autorilooming, mida nad müügi eesmärgil tiražeerivad. Autoriloomingu all mõistetakse originaalteoseid, mis on autori enda intellektuaalse loomingu tulemus autoriõiguse seaduse tähenduses. Toetatakse disainer-ettevõtjaid, kelle ettevõtte on materjalipõhise disaini alal vähemalt kolm aastat tegutsenud, viimase kolme aasta keskmine majandusaasta käive on vähemalt 25000 eurot ning kes loovad soovitatult professionaalsel tasemel ekspordipotentsiaaliga uudse vormikeelega materjalipõhiseid tooteid.

Punkti 11 kohaselt on kunsti valdkonna toetused suunatud väärtusahela võimalikult laiale kaasamisele olukorras, kus loovisikutele suunatud loometoetustega on üksikisikute vajadused kaetud eraldi meetmega. Kunsti publikule vahendajatena on tähtsaks sihtrühmaks näituseasutused, mis on eriolukorra ajal olnud sunnitud ukseid sulgema, paljudel on sellest tingituna kadunud omatulu teenimise võimalused. Samas kohustuste täitmiseks ning põhitegevuse jätkamiseks tuleb teha planeerimata lisakulutusi, seda ka neil, kes oma tegevusega omatulu ei teeni. Lisaks näituseasutustele võivad toetust taotleda ka kunstiprofessionaalidele (nii loovisikud kui kunstikorraldajad) tugiteenuseid pakkuvad ettevõtjad, kellele kriis on põhjustanud kahjusid. Tugiteenuseid tõlgendatakse siinkohal laialt – nii produktsioonipindade rendi (studiodid, ateljeed jms), teoste valmistamise ja installeerimise, näitusegevuse korraldamise ja teenindamise, kunstiga seotud kirjastamistegevuse, vahendus- ja arendustegevuste jms alal valdkonna professionaalide jaoks oluliste teenuste pakkumisena. Taotlejalt võidakse täiendava infona paluda teenuse kasusaajate nimekirja või tehtud tööde ülevaadet, kui sellekohane info taotlusest ei selgu. Taotleja peab Eesti kunstielus olema tegutsenud vähemalt pool aastat – selle suhteliselt lühikese tegutsemisaja nõude põhjuseks on kunstielu spetsiifiline arengufaas, kus dünaamilist kunstivälja iseloomustab uute algatuste jõuline esile tõus.

Punktiga 12 kehtestatakse nõue, et filmivaldkonna taotleja peab olema saanud 2018. – 2020. aastal SA Eesti Filmi Instituut (EFI) tootmistoetust filmile, mille tootmine katkes seoses eriolukorra kehtestamisega. Kuna EFI on eesti filmide arendus-, tootmis- ja levitsükli ning euroopa väärtfilmide levi pearahastaja, siis on meede seotud EFI toetusega. Filmiprojekti arendustegevusi eriolukord kriitiliselt ei mõjuta, küll aga filmi tootmistegevusi. Lisaks peatas eriolukorrast tingitud kinode sulgemine filmi, sealhulgas euroopa väärtfilmi, käimasoleva kinolevi või ei võimaldanud filmi planeeritud kinolevi alustada, kuid filmile tehti juba turunduskampaania. Ka sellisel puhul peab taotleja filmi saamata jäänud levitulude või turunduskulude kompenseerimiseks olema eelnevalt saanud EFI levitoetust.

Punktis 13 sätestatakse, et toetust ei anta, kui taotlejale on tehtud tagasinõudmise otsus mõne varasema toetuse raames ja tagasinõudmise otsuse kohaselt on tagasimaksmisele kuuluv toetus tagasi maksmata. Silmas peetakse sellist olukorda, kus toetuse tagasimaksmiseks ette nähtud tähtaeg on möödunud, sealhulgas ajatamisgraafiku alusel, kuid toetust ei ole ette nähtud mahus tähtaja jooksul tagasi makstud. Nõude mõte ei ole kohustada tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksuma enne tagasimakse tähtaega, vaid sellega ajendatakse tagasimaksmisele kuuluvat toetust maksuma tagasi tähtajaks.

Lõikega 3 sätestatakse seletuskirja käesoleva lõike punktis 2 kirjeldatud erisus filmi- ja kunstivaldkonnale.

Lõikega 4 täpsustatakse, et punktides 5-12 toodud nõudeid ei kohaldata Kultuuriministeeriumist 2020. aastal tegevustoetust saanud taotlejatele. Erisus tehakse sellepärast, et toetuse andja on toodud nõudeid ja nende täitmist kontrollinud käesoleval aastal tegevustoetuse eraldamisel.

Paragrahv 5 kehtestab üksikasjalikud nõuded taotlusele ehk milliseid andmeid ja dokumente peab taotlus sisaldama.

Taotlusele tuleb lisada taotleja kriisi/eriolukorra eelne 2020. aasta eelarve ja võrdlusena kriisi/eriolukorra mõjusid arvestav korrigeeritud eelarve. Eelarve peab olema terve 2020. aasta kohta, mitte ainult eriolukorra aja kohta. Eelarve peab olema kinnitatud juhtorgani poolt ning seal peab olema välja toodud kõik taotleja tulud ja kulud. Tulude ja kulude esitamise detailsus on vaba, kuid peab olema piisav, et aru saada asutuse spetsiifikast tulenevalt tema tulude struktuurist ja kulude struktuurist. Riigi poolt asutatud sihtasutus ja avalik-õiguslik juriidiline isik võib kasutada näiteks eelarve formaati, mida on kinnitanud nõukogu.

Seletuskirjas, mis tuleb lisada eelarve juurde tuleb välja tuua muutused tulude struktuuris (kui majandustegevusest laekuva tulu langus on üheselt põhjendatav eriolukorraga, siis lisada juurde info näiteks sponsorluse ja muude toetuste muutuses/ära jäämises, kui see peaks juhtuma); tulude juures välja tuua summaliselt, mis on hinnanguline tulude langus kitsalt eriolukorra ajal; tulude

puhul selgitada tulude taastamise loogikat peale eriolukorra lõppu (näiteks kuidas, mis perioodi jooksul ja mis mahus nähakse külastatavuse taastumist); kulude struktuuris (ülevaade kokkuhoiu kohtadest ja muudest kulude muutustest); sisuline ülevaade tegevusplaani muutest ja selle mõjust eelarvele; teave Eesti Töötukassa meetmesse pöördumise osas: kui Töötukassa meetmesse kvalifitseeruti, siis milline oli saadud hüvitise suurus ehk kulude kokkuid (sest Töötukassa maksab toetuse töötajale ja see avaldub eelarves mitte tulude poolel, vaid kulude poolel kokkuhoiuna). Välja tuua ka lühipõhjendus, et kui Töötukassa ei pöördunud või sinna mingil põhjusel ei kvalifitseerunud; info muude abimeetmete kohta.

Paragrahviga 6 sätestatakse taotluse esitamise regulatsioon.

Lõike 1 kohaselt kinnitab taotlusvooru üldeelarve ja eelarve jaotuse valdkondade vahel ning sees kultuuriminister. Toetuse taotlemine toimub vooruliselt.

Lõike 2 kohaselt teavitab toetuse andja taotlusvooru avamisest, taotluste esitamise tähtajast ja taotlusvooru eelarvest oma veebilehel vähemalt kolm kalendripäeva enne taotlusvooru avamise päeva.

Lõigetes 3-5 sätestatakse, et taotlus tuleb esitada § 6 lõike 2 kohaselt teatatud tähtaja jooksul. Kõiki ühte taotlusvooru esitatud taotlusi menetletakse samal ajal. Tähtajaks esitatud taotlus peab olema esitatud ettenähtud viisil ja vormil koos nõutud dokumentidega. Taotlemine toimub Kultuuriministeeriumi toetuste taotlemise e-keskkonna kaudu.

Kui taotluse esitamisel esineb e-keskkonnas tehniline viga ja selle tõttu ei ole võimalik taotlust tähtpäevaks esitada, loetakse taotlus siiski tähtpäevaks esitatuks, kui see on toetuse andjale saadetud tehnilise vea likvideerimise järgsel tööpäeval.

3. peatükk

Kulude abikõlblikkus ja toetuse suurus

Paragrahviga 7 kehtestatakse kulude abikõlblikkuse reeglid.

Lõike 1 kohaselt on kulu abikõlblik kui ta on vältimatu ja põhjendatud, tekib abikõlblikkuse perioodil, on tõendatud algdokumentidega ja tasutud toetuse saaja arvelduskontolt ning on selgelt eristatavalt kirjendatud raamatupidamises ja vastab Eesti finantsaruandluse standardile. Lisaks peab kulu olema kooskõlas nii Euroopa Liidu kui ka siseriikliku õigusega. Tegemist on kulu abikõlblikuks lugemise üldpõhimõtetega.

Kuna eelnõu ei sisalda kõiki muude õigusaktidega reguleeritud kulu abikõlblikkuse tingimusi, siis on oluline rõhutada, et toetuse kasutamisel tuleb arvestada nii riigisiseste kui ka Euroopa Liidu toetusi reguleerivate õigusaktidega. Euroopa Liidu õiguse kooskõlas olemise tingimus seisneb näiteks selles, et kui toetuse andmine tähendab ühtlasi riigiabi andmist, tuleb järgida riigiabi loas või VTA määruses sätestatud lisatingimusi kulu abikõlblikkusele. Riigisisese õiguse kooskõlas olemise tingimus seisneb näiteks selles, et toetuse saaja peab järgima maksuseadustest ja riigihangete seadusest tulenevaid piiranguid kulude tegemisel.

Lõikes 2 kirjeldatakse, milliste tunnuste esinemisel loetakse kulu põhjendatuks. Kulu on põhjendatud, kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus ette nähtud eesmärgi ja tulemuse saavutamiseks. Toetuse andja hindab kulu realistlikkust ja põhjendatust esitatud eelarve ja prognoosi alusel.

Näiteks on põhjendatud ka enne eriolukorra algust võetud kohustuste tagasimaksud (pangalaenu, liisingute tagasimaksud, põhivara soetused), mille katteallikaks oli planeeritud rahavoog majandustegevusest laekuvast tulust.

Lõikega 3 kehtestatakse mitteabikõlblike kulude loend.

Paragrahviga 8 kehtestatakse meetme abikõlblikkuse periood.

Tulenevalt lisaelarve § 5 lõikest 1 võib lisaelarvega eraldatavaid COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi leevendamiseks ette nähtud meetmete vahendeid kasutada üksnes selles seaduses ette nähtud eesmärgil ja ulatuses. Lisaelarve kehtib eelarveaastal ning seega võib vahendeid kasutada tekkepõhiselt kuni 2020. aasta 31. detsembrini. Lisaks sätestab riigiabi ajutine raamistik ning selle alusel toetuse andjale Euroopa Komisjoni poolt eraldatud riigiabi luba

abikõlblikku perioodina 01.03.2020 - 31.12.2020.

Paragrahviga 9 kehtestatakse toetuse suurus.

Lõike 1 ja 2 kohaselt on taotletava toetuse maksimaalne lubatud summa riigiabina 800 000 eurot ja vähese tähtsusega abina 200 000 eurot taotleja kohta. Riigiabina toetuse eraldamisel tuleb arvestada, et 800 000 eurot ülempiir riigiabi ajutise raamistiku alusel on kogu avaliku sektoripoolne kriisiabi kokku. Vähese tähtsusega abi võib riigiabile juurde arvestada.

Lõikega 3 kehtestatakse toetuse ülempiir muusikavaldkonna taotlejale. Ülempiiriks on 15 000 eurot taotleja kohta ning nõue puudutab ainult neid taotlejaid, keda nimetatakse eelnõu § 4 lõike 2 punktis 8 ja 9. Ülempiiri kehtestamise vajadus tuleneb valdkondlikust spetsiifikast, valdkondlikust eelarvest ning prognoositud taotlejate suurest hulgast.

Lõike 4 kohaselt leitakse toetuse summa taotleja kohta proportsionaalsuse põhimõttel arvestades taotlejate põhjendatud maksimaalsed vajadused ning valdkonna eelarve vahe. Taotlejate maksimaalset vajadust vähendatakse protsendimääras, mille võrra ületab koguvajadus valdkondlikku eelarvet. Kui koguvajadus ületab valdkonnale mõeldud eelarvet vähendatakse kõikide taotlejate maksimaalset vajadust võrdselt teatud protsendi võrra, kuni taotlejatele eraldatav summa saab võrdseks valdkondliku eelarvega.

4. peatükk

Taotluse menetlemine ja toetuse maksmine

Paragrahviga 10 kehtestatakse taotluse menetlemise kord.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetuse andja menetleb taotlust kuni 30 tööpäeva taotlusvooru sulgemisest arvates. Haldusmenetluse seaduse § 41 järgi tuleb haldusorganil juhul, kui tal ei ole võimalik haldusakti anda või toimingut sooritada ettenähtud aja jooksul, teha viivitusega teatavaks tõenäoline aeg ning näidata tähtajast mittekinnipidamise põhjus.

Lõike 2 kohaselt jäetakse taotlus läbi vaatamata, kui seda ei ole tähtajaks esitatud või kui taotlus ei vasta eelnõu § 4 lõikes 1 või § 4 lõike 2 punktides 1-4 sätestatud tingimustele. Kui taotlust ei esitata tähtajaks, ei ole tehniliselt e-keskkonnas võimalik taotlust esitada.

Lõike 3 kohaselt võib toetuse andja taotluse esitamise tähtaja ennistada. Tähtaega võib ennistada toetuse andja omal initsiatiivil või taotleja taotlusel. Mõlemal juhul peab ennistamiseks olema mõjuv põhjus.

Lõigete 4 ja 5 kohaselt võib toetuse andja juhul, kui taotluse läbi vaatamise käigus selgub, et taotlus ei ole piisavalt selge ja/või selles esinevad puudused, küsida taotlejalt selgitusi ja lisadokumente taotluses esitatud andmete kohta või nõuda taotluse täiendamist või muutmist. Taotlejale edastatakse e-keskkonna kaudu vastavasisuline teade, milles on kirjeldatud asjaolud, mis vajavad täiendavat selgitamist, täiendamist või lisateavet, ning märgitud tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks. Puuduste kõrvaldamiseks võib toetuse andja anda taotlejale kuni viis tööpäeva, mil peatub eelnõu § 10 lõikes 1 toodud taotluse menetlemise aeg. Kui puudus kõrvaldatakse, loetakse puudusega seotud nõue täidetuks.

Toetuse andja jätab taotluse läbi vaatamata, kui taotleja ei ole eelnõu § 10 lõikes 4 sätestatud tähtaja jooksul puudusi kõrvaldanud või kui puuduste kõrvaldamise raames esitatud lisateave ei anna ikkagi alust lugeda nõuet täidetuks. Otsus edastatakse taotlejale e-keskkonna kaudu kümne tööpäeva jooksul tähtaja saabumisest arvates.

Lõike 6 kohaselt saab toetuse andja tunnistada taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks ainult juhul, kui on täidetud kõik eelnõu § 4, 5 ja 7 sätestatud nõuded. Juhul kui taotleja ja/või taotluse vastavuskontrolli tulemusena ilmneb puudus, mida ei ole võimalik kõrvalda või seda ei kõrvaldata, tunnistab toetuse andja taotleja ja/või taotluse nõuetele mittevastavaks ning teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Lõike 7 kohaselt kaasab toetuse andja filmivaldkonna taotluste menetluse SA Eesti Filmi Instituudi ja muuseumivaldkonna taotluste menetluse Muinsuskaitseameti. Kaasamine on seotud

vastavuskontrolli läbiviimisega. Taotluse esitatakse toetuse andjale ja otsuse taotluse kohta teeb toetuse andja.

Paragrahvis 11 nähakse ette taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused ja kord ning üldised alused.

Lõikes 1 sätestatakse, kes teeb taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise otsuse.

Lõike 2 kohaselt rahuldatakse taotlus juhul, kui taotleja ja taotlus vastavad eelnõus nimetatud nõuetele.

Lõike 3 kohaselt võib taotluse rahuldada osaliselt. Osaline taotluse rahuldamise otsus tehakse taotlejaga eelnevalt kooskõlastatult ning selles fikseeritakse, millises ulatuses taotlus rahuldatakse. Osaline rahuldamine on põhjendatud näiteks juhul, kui kõik taotleja poolt esitatud kulud eelarves ei ole toetuse andja jaoks põhjendatud, vajalikud või piisavalt tõhusad organisatsiooni jätkusuutlikkuse tagamiseks. Osalise rahuldamise korral on toetuse andjal kohustus taotleja ära kuulata. Kui kokkulepet ei saavutata, jäetakse taotlus rahuldamata. Taotleja nõusolekut ei küsita, kui taotluse osaline rahuldamine on tingitud eelnõu § 9 lõikes 4 toodud meetodikast.

Lõike 4 kohaselt võib taotluse rahuldada ka kõrvaltingimusega. Juhul kui mõni nõue ei ole taotluse menetlemise ajal täidetud ja selle mittetäidetud ei takista taotluse menetlemist ning kui on tõenäoline, et see nõue on mõistliku aja jooksul täidetav, võib taotluse rahuldada kõrvaltingimusega. Kõrvaltingimuse seadmisel näeb toetuse andja ette, mida toetuse saaja peab tegema või milline asjaolu peab olema täendatud ja millise aja jooksul. Nõuetekohase kõrvaltingimuse saabumisel lisatakse sellekohane teave taotluse rahuldamise otsuse juurde.

Kui taotluse rahuldamise otsus on tingimuslik, menetletakse taotlust tavalises korras. Erisus on vaid selles, et toetust ei või välja maksta enne kõrvaltingimuse saabumist või täitmist.

Lõike 5 kohaselt ei teki toetuse saajal taotluse kõrvaltingimusega rahuldamise otsuse põhjal õigust toetuse maksele. Makse saab teha siis, kui toetuse saaja on esitanud toetuse andjale teabe tingimuse saabumise või täitmise kohta. Toetuse saaja ei pea vastavasisulist teavet esitama juhul, kui toetuse andja saab selle ise tuvastada.

Lõike 6 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui taotleja ja/või taotlus ei vasta kas või ühele eelnõus sätestatud nõudele, kui taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil, taotleja ei võimalda teha taotluse nõuetele vastavuse kontrolli või taotleja ei ole nõus taotluse osalise rahuldamise ettepanekuga.

Lõike 7 kohaselt saadetakse taotlejale tema kohta tehtud otsus e-keskkonna kaudu.

Paragrahviga 12 sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetus makstakse toetuse saajale ühes osas kümne tööpäeva jooksul taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Lõikega 2 piiratakse toetuse andjal kohustuse võtmist, kui taotluse rahuldamise otsus tehakse kõrvaltingimusega. Toetus makstakse välja pärast kõrvaltingimuse saabumist või täitmist.

5. peatükk

Aruannete esitamine ja toetuse tagasinõudmine

Paragrahviga 13 kehtestatakse toetuse kasutamise seotud aruande esitamise põhimõtted.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse saajale aruande esitamise kohustus. Aruande esitab toetuse saaja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajal.

Lõigetes 2 ja 3 sätestatakse toetuse andjale aruande menetlustähtaeg ja täpsustatakse, et aruanne tuleb toetuse andjale esitada e-keskkonna kaudu.

Lõikes 4 sätestatakse, millist infot peab toetuse saaja aruandes kajastama.

Paragrahviga 14 reguleeritakse toetuse tagasinõudmise otsuse tegemist ja toetuse tagasimaksmist nimetatud otsuse alusel. Toetust taotledes nõustub taotleja toetuse eraldamise tingimustega, sealhulgas kohustusega maksta toetus tagasi, kui toetust on saadud mitteabikõlbliku kulu katteks või muul toetuse tagasinõudmise aluse esinemisel.

Lõikes 1 sätestatakse, millal tehakse otsus toetuse tagasinõudmise kohta.

Lõike 2 kohaselt võib toetuse tagasinõudmise otsuse tegemise otsustamiseks ja vormistamiseks jätta kolme aasta pikkuse varuaja ehk toetuse tagasinõudmise otsuse võib teha kolme aasta jooksul toetuse saaja viimase kohustuse täitmise lõppemisest. Erisus on ebaseadusliku, väärkasutatud või ühisturuga kokkusobimatu riigiabi korral. Sellisel juhul võib toetuse tagasinõudmise otsuse teha kümne aasta jooksul pärast toetuse saajale toetuse eraldamist. Ebaseaduslikuks riigiabiks loetakse nõukogu määruse (EL) nr 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (kodifitseeritud tekst) (ELT L 248, 24.09.2015, lk 9–29), artikli 1 punktis f nimetatud abi. Riigiabi väärkasutamiseks loetakse nõukogu määruse (EL) nr 2015/1589 artikli 1 punktis g sätestatud. Ebaseaduslik riigiabi on uus abi, mis ei ole eraldatud kooskõlas riigiabi reeglitega. Väärkasutatud abi on abi, mida ei ole kasutatud kooskõlas toetuse andmise tingimuste ja taotluse rahuldamise otsusega.

Lõike 3 kohaselt tuleb toetus tagastada toetuse tagasinõudmise otsuse kehtima hakkamise päevast arvestades 60 kalendripäeva jooksul. Toetuse tagasinõudmise otsus kui haldusakt hakkab haldusmenetluse seaduse § 61 lõike 1 järgi kehtima alates selle kättetoimetamisest koostoimes haldusmenetluse seaduse § 62 lõike 2 punktiga 2, mille kohaselt tuleb haldusakt teha menetlusosalisele kättetoimetamisega teatavaks, kui varasem haldusakt tunnistatakse kehtetuks või seda muudetakse.

Enne toetuse tagasinõudmise otsuse tegemist tuleb anda toetuse saajale võimalus asjaolusid selgitada ehk ta haldusmenetluse seaduse kohaselt ära kuulata. Sellega tagatakse, et toetuse saaja on tema suhtes käimas olevast menetlusest teadlik ning ta on saanud otsustamisel teada olevaid asjaolusid selgitada ja toetuse andja on saanud neid otsuse tegemisel arvesse võtta.

6. peatükk

Määruse rakendamine

Paragrahviga 15 reguleeritakse eelnõu rakendamist. Eelnõu rakendatakse tagasiulatuvalt alates 01.03.2020 ning kuni 31.12.2020.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Toetuse andjale on väljastatud riigiabi eraldamiseks Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Komisjoni 19.03.2020 teatise „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“ (ELT C 91 I, 20.3.2020, lk 1-9, edaspidi COVID-19 raamistik) osa 3.1 alusel riigiabi luba. Samuti järgitakse vähese tähtsusega abi andmisel VTA määruses toodud nõudeid. Eelnõu alusel antakse abi alates 01.03.2020, mis on kooskõlas riigiabi loas sätestatuga kuni 31. detsember 2020. a. Lisaks ei kohaldata eelnõud riigiabi taotlejale, kes on raskustes 31.12.2019. a seisuga grupierandi määruse tähenduses.

4. Eelnõu mõju

Eelnõu kavandamisel on arvestatud regionaalsuse põhimõtet nii, et abi saajate hulka kuuluksid abi vajavad organisatsioonid üle Eesti.

Mõju muudele valdkondadele ega ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

5. Eelnõu rakendamiseks vajalikud kulutused

Eelnõu rakendamisega ei kaasne toetuse andjale lisakulusid. Rakendamiseks vajalikud vahendid 19,8 miljonit eurot eraldatakse toetuse andjale riigieelarvest. Eelnõu rakendamisega seotud eeldatavad tulud avalduvad toetuse saaja majandustulemustes ja jätkusuutlikkuses.

6. Eelnõu rakendamine ja jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostamine

Eelnõu on heakskiidetud Vabariigi Valitsuse 27.04.2020. a istungil.